

Universal Declaration of Human Rights - Aja

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

EJUKƆNWO GBEFANDEDE SƆSƆ ACE AGBETƆTƆWO NY

ENYƆFƆNU

SƆsƆ egbexƆƆ do amenyinyi to alƆkpa Ɔekpo kpwime kodo enusƆsƆ ci wƆ yi dogu wawa do eseji ko fƆfƆ le ƆgbƆmƆ,

SƆsƆ ƆdemasƆ le agbetƆ yƆyƆ be agbetƆ me ci yi dƆn kanlinnuwawa va egbeme, yi agbetƆ fƆn egu, yi shinxome, ƆhƆnwƆ yi dƆ yi ejukƆnwƆ ƆƆ egbefan be agbetƆwƆ le vo a xonuxonu, a vo a xƆse, a gbƆdƆn a gu aya le ƆkƆ,

SƆsƆ agbewƆxe kpƆkpƆ do ese ji Ɔ, e le veƆde be wo de ƆƆ a Ɔin amƆji; nƆ de nyi nene Ɔ, agbetƆ a va sƆ ƆzƆ ta, a sƆ nyidƆn le akƆn, a fƆngu do eganwuame kodo ametafudotƆwƆ ji,

SƆsƆ nƆsendodo nƆ Ɔekawawa ko ƆlƆdodo a yi nƆkƆ le ejukƆnwƆ gblame,

SƆsƆ enyƆ ciwo yi le esewemame wowo ejukƆn ciwo yi do DEKAWAWAGBE gbƆ Ɔegbefan yi nu be yewo kando agbetƆ ƆƆwo ji, le amenyinyi ko eyi wanawome, le nƆsusuwo kodo nyƆnuwotasƆweme, yi yewo sƆ egbe ƆƆ eju nƆ nƆnƆme, nƆkƆyiyi, nƆ agbemenƆnƆ a nyƆ nƆ amƆ kpu, nƆ agbetƆ a kpƆ vovo a wa enu ci yi drwi,

SƆsƆ ejuwo kodo wowo kplekplegbe gbesosome, nƆ wo a sƆ na bubu agbetƆ, a mi dƆdƆ le eyi ƆƆwo ji nƆ agbetƆ a vo fƆfƆ,

SƆsƆ dandandanme Ɔ, gbƆhwe agbe tƆwƆ a wa do egbƆfan lƆ ji Ɔ, wo ƆƆ a ƆƆ susu ƆƆke do ace kodo vovokpƆkpƆ lƆ wo ji.

EYITADO

BƆBƆGAN DE EGBEFAN ƆƆ sƆsƆ ace agbetƆtƆwƆ nƆ;

Egbefandede ƆƆ yi nyi ejukƆnwƆ, plenƆ dƆ, yi wo a wa nƆ, yi ameshyame kodo wowo bƆbƆwƆ a ƆƆ nƆ enukuwi, a tekpƆ, sƆto enukplankplan ko enununyanya gome, a tekpƆ nƆ amebubu ko vovokpƆkpƆ a yi ameshyame kodo wowo bƆbƆwƆ a ƆƆ nƆ enukuwi, a tekpƆ, sƆto enu kplankplan ko enununyanya gome, a tekpƆ nƆ amebubu ko vovokpƆkpƆ a yi nƆko kenƆ nƆ, le blewublewume Ɔ, ƆdƆ lƆwo a nyi wawa le ejukplekple lƆwo me, nƆ wo a zan wo nyƆnƆnwitƆ le amƆ ciwo yi do kple kplegbe lƆwo xwe kodo amƆ ciwo yi wo sƆ do alƆme nƆ wo nƆ wo a kpa ace nƆ wo.

Akpa 1

AgbetƆwƆ plenƆ vanƆ gbeme ko vovodeka gbeswegbeswe, sƆto amenyinyi ko acewo gome; wo xƆnƆ susunywin ko jimenywi so esexwe. Wo ƆƆ a we nƆvi ƆdƆdƆ wowo nƆnƆwƆ gbƆ.

Akpa 2

AmƆdekpokpwi ƆƆ a kpƆ nyƆna le ace ko vovo ciwo yi le egbe fandede ƆƆ lƆ me. AmƆde de ƆƆ egbe a mƆ akƆ, gbaza, nƆsukonyƆnunyinyime, egbe, sƆnsƆn, politikinyƆ alo enyƆbudewo ci yi kan agbetƆ, dƆkun, jixwe alo enyƆ alƆkpabude yi a na yi agbetƆ da kpƆ nenehan nyƆna.

SƆ zeto yenu Ɔ, wo de ƆƆ egbe a zƆndo politikise alo jejeshi le xixeme nƆ eju amƆdeƆtƆ nu a ƆƆ eju lƆ do akpo. NƆ eju cime amelo so xƆ ablƆde can e le ejubuugƆnme can, ƆƆ le yidekishi can alo ƆƆ ƆƆ egbe a zan yideki le ci e drwi nene can Ɔ wo ƆƆ ƆƆ egbe a Ɔidoakpo.

Akpa 3

Amèdekpokpwi òò nà agbenà le vovokpòkpò kò kàndòjì amènutàtò mè.

Akpa 4

Amèdè dè òò egbè a sò ehàlò wà ahwashi alo kannumò; agbetò a sò wà ahwashi alo kannumò le àlòdekpo kpwinu nyi ese.

Akpa 5

Wò dè òò a dè efun nà agbetò, kpò wò dà do aya nà agbetò, a wà xomevevenu, elannu alo enudèagbetòkpòtò nuwò kòdo mèdekpokpwi.

Akpa 6

Amèdeka òò egbè a nya le afìdekpokpwi mò agbetònyinyi yeetò òò àcè kòdo ese ciwo wò òò a nyi.

Akpa 7

Le ese nukò ò, agbetòwò plèny nyi enudèkè, é le gbeswègbeswè; wò òò egbè nà còndòjì alo nyàna esetòwò gbeswègbeswè. Wò plèny òò egbè nà còndòjì dèkènyumè egacimè yi wò dèdèò voklan do enumowè a sò gban egbefandèdè cè lò kòdo wanaðekpokpwi ci a na yi wò a gbin.

Akpa 8

Agbetòdekpokpwi òò egbè a je ehwè le kòjòdòxu eyijumètò ci gbò a je ehwè le dru nà wò gban àcè àlòmàjèny ciwo ese gangan alo ese gbaliðekpokpwi nì wò.

Akpa 9

Wò dè òò egbè ci a le amè gbali gbali enudemawamawa, akpanu sensentò a sò do egamè alo a do ese a sò nyi ti le eyijumè.

Akpa 10

Agbetòdekpokpwi òò àcè, le egbè sàswe kòny mè yi enyò ci nu ò yi e le ò, wò a si nì shigbe le wò a se amèbuwotò nènè, le ahwamè le kòjòdòtò ciwo jì wò dà ʒin, yi wò a nà enyòjì, wò dà nà agbetòjì. Le eganòmè ò, kòjòdòtòlò a nu àcè kòdo esekònyinyi eyitòwò nì alo adodwi ci le enyò vwin ciyi byò etodòndòn ciwo yi wò dòdò ò nì.

Akpa 11

1. Nà wò òò enyòvwin ciwo byò etodòndòn nà amèdè ò, gbòxwè ese a xò mèlò, kòjòdòtòwò òò a dèfýò le ahwamè, le esemònu mò nènèhamè ò, yè wà enyòvwin ci yi byò etodòndòn nyawò, madèfýò godu ò, wò dè òò egbè a mò mèlò wà nènèhamèè nu. Le kòjò lò dòxu ò, wò òò a tekpò a hwlingan le ese nyikòmè gbòxwè a glo.

2. Wò dè òò egbè a sò ese xò amèdè nà enyò alo enumaðoenjì ci yi ese eju lò tò alo ese ejuwò plènyutò dè gbe le hwecinu wò wà enu lò. Nènèkè ò, ese dè xò enuwwin ci yi byò etodòndòn dèò, ese hunnò yi wò a sò xò amèci yi je agò lò le hwenònnunè; wò dà dòn eto nà amèlò wugan eto ci ese hwenònutò lò byò.

Akpa 12

Wò dè òò a sò tafutafu a yi je amèbunyòmè a sò xòdýi yi kò eyi mèwò, eyi nuwò nènèkè ò, ganwuamètò dè dè òò àcè àʒin amèbu wenawò jì a hlèn, yi a gbe sò gble nyikò nì; ese lò, gbe nènè wanawò.

Akpa 13

1. Amēde kpokpwi dō ace vo, a d̄yi sa a yi afi ci yi dr̄wi; n̄eneke yi e dō ace a dō n̄xu le eju dē kpokpwi mē.
2. Amēde kpokpwi dō ace a to le eju dē kpokpwi mē; e sen̄j to le eyi ntō jumē a yi kaka a gbe tr̄o gb̄o va mē fafēde.

Akpa 14

1. N̄o eganwuamēcekpatōwo je egamē n̄o amēde ɔ, n̄o amē l̄o a s̄o sen̄ju a hwlen eyi ta ɔ, e d̄ogbe a bȳo bexu eju dē kpokpwi yi eju l̄o dō a xwē fafa dē.
2. N̄o amēde je esenu mē nyao ɔ, ace ejuk̄on̄wo plen̄ut̄o cide de nagbe be yi le shito a yi eju bu mē.

Akpa 15

1. Amēde kpokpwi dō a nyi ejudekamēvi.
2. Eganwuamēcekpatō dē de dō ace yi a gbe n̄o eyi jum̄et̄o dē be yi da gbe nyi yewo jum̄evi; n̄eneke de dō ace yi a gbe ni be yi ̄ju gbe s̄o eju bu a tr̄o eju h̄on mē vi.

Akpa 16

1. Le asudēde alo nȳonudēde gamē ɔ, d̄ekaje ko cugbeje ciwo yi nyi ak̄obun̄wo, ejubujubum̄et̄o alo sensen ebuebu mē t̄o wo ɔ, wo sen̄j dē wo n̄on̄ wo, yi a s̄o egbe dō eju a gbaku. Ace d̄eka n̄mē yi wo dō le enushyanumē so d̄ede hwenu kaka va s̄o yi wo d̄ekiwo gbegbe hwenu.
2. Amē ciwo yi jiji a dē wo n̄on̄wo ɔ, wo vi dō a na egbeta d̄ekan̄umē gb̄ohwe eju a nya be wo dē wo n̄on̄wo nyao.
3. W̄ō jit̄owo yi nyi ̄jukl̄en alo esha ci yi a le nk̄o n̄o wo; n̄eneke yi wo dō a nyi kuku le eta n̄o wo n̄.

Akpa 17

1. Amē d̄eka kpan̄j ȳo a, alo e le egbeb̄oh̄mē ȳo ɔ, e dō ace do eyi ntō nuji.
2. Ace dē kpokpwi de dō a x̄o am̄en̄ut̄on̄u leshi ko akpasens̄en.

Akpa 18

Amēde kpokpwi dō ace a vo le enu ci yi drūi le eyi tamē, ejimē ko s̄ens̄en̄ kpāxwe; e sen̄ju gb̄é d̄oli s̄ens̄en̄ kodo eyi susu l̄o wo, alo a dē wo to n̄o eju a jeshi; e sennu like n̄o sensen ko susu l̄wo a d̄on am̄ewo b̄o do eyi d̄eki ̄ju s̄o to nuk̄ȳiyi le enukplankplan enuwawa, kodo sensen alo sensenwanawo plen̄ju ̄ju.

Akpa 19

Agbet̄o d̄ekp̄okpwi dō ace a vo le eyi susu alo eyi tam̄ebubumē; e dō ace a vo a nu en̄ȳo ci yi le susumē ni n̄o eju a se; e dō ace a ji ḡon̄mē n̄o enuwo ko en̄ȳowo, a to em̄owo ken̄juken̄ju ji a dr̄á wo n̄o x̄ix̄è k̄ò̄̄june alo ejuwo kpu a se; enude kpokpwi dē dō a don̄jukl̄en alo v̄on̄v̄on̄ ni.

Akpa 20

1. Agbet̄o d̄ekp̄okpwi dō ace a vo le b̄ob̄owawa kodo egbe ci yi gbe ah̄wawawanȳowo gb̄o.
2. Wo de dō a s̄o eganwuamē a s̄o l̄on amē do ehab̄ob̄odemē.

Akpa 21

1. Amēde kpokpwi dō a s̄o eyi f̄o cute a kpan̄k̄on̄ le eyi ju ̄juk̄ȳiyi wanawo mē, alo a nagbe n̄o am̄ebu a wē.

2. Sɔ to edɔwa gɔmɛ ɔ, amɛwo plɛŋ dɔ a kpɔ tɛxwɛ gbesiwɛgbeswɛ.

3. Ejukɔnwɔ drodro ɔ, eyi a nyi esha le ɲukɔ nɔ ejuwomɛɛɛkpakpa. Eyi ji yi wo dɔ a zɔn nɔ nɔ akɔdadawo do jɔjwɛ ji gamegame.

Akpa 22

Amedɛkpokpwi le egbeme dɔ a vo faa a kpɔ nyɔna sɔso alɔdowomɛ, alɔdo hɔnwɔ a na yi a kpɔ vivivi le ace ciyi kan dɔkunmɔwo, agbetɔ ejunuyanya ciwo de dɔ a hwedo amɛ, yi a na ɲukɔyi yi nɔ amɛnyinyi le hlɔn hlɔn eju dɛkadɛka ko wowoxlɔwawamɛ. Nɛnɛhamɛ hlɔnhlɔn ko exlɔwawa kan dɔkun eju dɛkadɛkatɔ.

Akpa 23

1. Amɛdɛ kpokpwi dɔ a wa edɔ ci yi je kodi le jumɛ, yi a kpɔ nyɔna ciwo yi le edɔ bɔ wawamɛ.

2. Evototo dɛkpokpwi de dɔ a nɔ ehocucumɛ nɔ edɔ dɛkamuwatɔwo.

3. Edɔfɛncu ɔ, e dɔ a sun edɔwatɔ ko eyi xomuwo, vɔ nɔ da sunɔ, wana bu dɛwo dɔ a le e jumɛ a sɔ na wo vovo.

4. Edɔwatɔ dɛkpokpwi dɛgbɛ a dɔ edɔwatɔwobɔbɔ ci yi drwi mɛ a sɛn ɲu a gbe nɔ amɛtafu.

Akpa 24

Edɔwatɔ dɛkpokpwi dɔ a dɔ gbɔngbɔn hwenɔ a sɔ vo, edɔwagamɛwo dɔ a nyi dredremɛ. Le exwekpegbɔnɲiɲi eyi tɔwo mɛ ɔ, wo dɔ a cu nɔ efɛn ni.

Akpa 25

1. Amɛdɛ kpokpwi dɔ a dɔ enu ci yi a sɔ kpɔ eyi ko eyi xomuwoji sɔto lanmɛsɛn, enuɖuɖu, acɔɖɔɖɔ, xɔmɛnɔnɔ, dotoxweyi yi ko alɔdoamɛjudɔwaxu ciwo a na yi wo a vo; wo dɔ a nɔ godu ni le edɔmakpɔwa game, edɔlehwenɔ, le ekpoxɔmɛ, nyɔxomɛ, nɛnɛke le enuwanu ciwo yi de so eyiɲutɔ drodro ɲu wo hwenɔ.

2. Alɔdu dɛ dɔ a li nɔ eviɲitɔwo ko wo vi. Evi ci yi asu ko ashi ji ji ko ci yi wo ji le gbanji wo ɔ, wo sɔ enu le ejumɛ, yi evototo dɛ de dɔ a nɔ wo mɛ.

Akpa 26

1. Amɛdɛ kpokpwi dɔ a yi sukulu a xɔ enunyanɔ gbaligbali, e glo ka ka can ɔ, a xɔ enunyanɔ gɔnmetɔ dandandan. Alɔnɔdɔ kplanxu sukulu wo dɔ a ni nɔ amɛ kpɔ. Sukuluganwo ɔ, wo dɔ a hun wo nɔ amɛ ciwo ɲununyanɔ je àbà hɔn mɛ nɔ.

2. Sukulu dɔ a na wo a nyarɲunu sɔ to agbetɔbubu gome. E dɔ a na yi wo a nya be enusɔkeamɛ, exlɔwawa le ejuwo glame akɔwo alo sensen wo gblamɛ kodo ejuwokplekplegbe nuwanawo ci wo a na yi vovo a nɔ gbemɛ, enu hɔnwɔ ɔ, enu vevi yi wo nyi.

3. Kplankplan ciha ɲumɛ yi dɛviwo a xɔ ɔ, e dɔ a nyi wo ɲitɔwo nyɔ.

Akpa 27

1. Agbetɔdɛkpokpwi dɔ a vo a wa emumumunuwo kodo eyitɔwo, akpɔ jijɔle adanɲudɔdɔdɔwo gbɔ, kɛɲu a nɔ waxu nɔ ɲukɔyi yi sɔto enudwi kuku gome kodo wanywi ciwo yi a to le mɛ.

2. Amɛdɛkpokpwi ci yi nyi edɔdɛwatɔ dɔgbɛ a hwlen wananywi ciwo yi to le eyi nudwikuku gome, eyi dɔanɲudɔdɔwema ko eyi dɔanɲu gome.

Akpa 28

Amedekpokpwi dogbe a byɔ be hannyahannya nugbe nɔ ejumɛ, nɔ wo a zɔn do ace kodo vovokpakpa ciwo yi zɛ le gbefandede cemɛ, sɔso agbetɔnɔnɔmɛ gbe sɔso ejukɔnwɔnɔnɔmɛ.

Akpa 29

- 1. Amedekpokpwi do a wa edo nɔ eyiju cime yi eyi nɔnɔmɛ alo eyigbetɔnyinyime a to le, le vovokpakpa kodo nukɔyiyi adodwi gome.*
- 2. Le eyice kodo eyivovokpakpazanzanmɛ ɔ, ese dlowo yi a gbe enyɔ nɔ amɛ nɔ wo a sɔ jeshi amɛbucɛwo kodo eyi vovokpakpɔwo gbɔhwe a sɔ kpɔ emɔ a dra enu do le wana gome, le hannyahannya ma do dɔ acekpakpame kodo vovo gbaja le eju ci yi ya nɔ eyidekishi.*
- 3. Tretregbedi, wo de do egbe a zɔn ace cɛwo kodo vovokpakpa cɛwo to amɛbudɛwo ciwo de nyi afɔdɔxuwo nɔ DEKAWAWAGBE EJUKNWOTɔ.*

Akpa 30

Ejudekpokpwi, ehabɔbɔdekpokpwi, amedekpokpwi de do egbe a sɔ Egbe fandede ce a sɔ wa enubadade alo a sɔ wa kanlindade shigbe a sɔ gbe be agbetɔwo da zan ace ko vovokpakpa ciwo yi ze le wemacemɛ.
